

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att räntorna på statens försäljningsprisfordringar och lån enligt lagen om gårdsbruksenheter höjs till den nivå de hade den 31 december, dock högst till 5,5 procent så, att höjningen gäller de rän-

tor som från ingången av 1995 sänktes till fyra procent.

Avsikten är att lagen träder i kraft den 1 januari 2002.

MOTIVERING

1. Nuläge

Med stöd av lagen om gårdsbruksenheter (188/1977) var det möjligt att sälja statens mark för jordbruksändamål mellan 1.4.1977 och 31.12.1990 så, att en del av köpeskillingen kvarstod som en fordran med ränta. Vidare kunde man enligt lagen bevilja lån med låg ränta till odlare för att utveckla gårdsbruksenheter. Såväl försäljningsprisfordringarna som statslånen och räntestödslånen har i allmänhet varit långfristiga. Återbetalningstiden har i medeltal varit ca 15 år.

Räntorna på försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats stöd av lagen om gårdsbruksenheter var graderad i räntezoner så, att de var högst i landets södra delar och lägst i norr. Dessutom växlade räntan i enlighet med det objekt som stöddes. Räntans storlek har även påverkats av under vilken tidpunkt fordran eller lånet uppkommit eftersom räntornas storlek har varierat under lagens giltighetstid. När lagen stiftades var de årliga räntorna ett, tre, fyra och fem procent. På grund av att den allmänna räntenivån steg höjdes räntorna så, att räntorna på nya försäljningsprisfordringar och lån mot slutet av 1980-talet växlade mellan tre procent och nio procent.

Enligt 69 § lagen om gårdsbruksenheter kunde räntorna för långfristiga försäljningsprisfordringar och lån för produktionsverk-

samhet, med undantag för lösörelån, höjas genom lag högst till samma storlek som den ränta som allmänt uppbars för primära in-teckningslån som beviljats för motsvarande ändamål. I enlighet med nämnda paragraf fogades 1991 en ny 59 a § till landsbygdsnäringslagen (1295/1990). Med denna lagändring höjdes räntorna för försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats med stöd av lagen om gårdsbruksenheter och tidigare lagstiftning med 1,0—2,5 procentenheter beroende på den tidpunkt då de uppstått, dock till minst 4,0 procent. Utöver det höjdes räntorna för de räntestödslån som beviljats med stöd av nämnda lagstiftning ytterligare med 0,5 procentenheter genom ändring av landsbygdsnäringslagen. I syfte att lindra de ekonomiska svårigheterna som följde med den ekonomiska konjunkturnedgången sänkte man 1991 räntorna för statens försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats efter 1982 med en procentenhet. Räntan sjönk dock inte under 3,5 %.

När Finland anslöt sig till Europeiska unionen behövde i synnerhet jordbruket anpassa sig till en verksamhetsmiljö som på ett anmärkningsvärt sätt avvek från verksamhetsmiljön före anslutningen. Av detta skäl möjliggjorde anslutningsfördraget olika tidsbestämda arrangemang, som kunde tillämpas för att lätta de problem som anpassningen medförde.

Enligt artikel 151 i anslutningsfördraget tillämpas de författningar som förtecknats i bilaga XV till fördraget på nya medlemsstater i enlighet med de villkor som bestäms i bilagan. Enligt avsnittet VII JORDBRUK D. STRUKTURER 2. i bilaga XV har Finland med stöd av artikel 92 eller 94 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen kunnat bevilja nationellt stöd till gårdsbruksenheter i ekonomiska svårigheter till och med den 31 december 2001. Detta är ett undantag till begränsningarna i artikel 12.2 första stycket i rådets förordning (EEG) nr 2328/91 om förbättring av jordbruksstrukturens effektivitet. Enligt artikel 12.2 har en medlemsstat kunnat ge stöd till investeringar även i sådana gårdsbruksenheter som inte har uppfyllt förutsättningarna för gemenskapens delfinansieringsstöd om stödet som huvudregel har varit minst en fjärdedel lägre än delfinansieringsstödet. En förutsättning har inte varit bl.a. att de gårdsbruksenheter som man kunnat stöda på detta sätt drivs som huvudsysselsättning, inte heller att de har en utvecklingsplan.

Situationen för gårdsbruksenheter i ekonomiska svårigheter kunde underlättas i enlighet med nämnda punkt i anslutningsfördraget. Som en del av de åtgärder som kunde vidtas i detta syfte sänktes den årliga räntan för försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats med stöd av lagen om gårdsbruksenheter till fyra procent i det fall att den årliga ränta som uppbars 31.12.1994 låg över fyra procent. Sänkningen skedde genom en ändring av landsbygdsnäringslagen. Den gällde dock inte räntestödslån för bostad, bostadslån och tilläggs lån för bostad och inte heller lån som beviljats för att förbättra boendemiljön.

Rådets förordning, som anslutningsfördraget gör undantag till, har upphävts genom rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

2. Föreslagna ändringar

Tidsfristen för att bevilja stöd för gårds-

bruksenheter i ekonomiska svårigheter går ut vid utgången av 2001. När gemenskapernas kommission behandlade stödsystemet fäste den uppmärksamhet särskilt vid att den räntesänkning som genomfördes med lagändringen fortgår efter utgången av den tidsfrist som anslutningsfördraget medger. Villkoret för att godkänna stödsystemet var att man var beredd att efter tidsfristens utgång återställa räntorna till den nivå som de låg på före sänkningen. Kommissionens synpunkter beaktades senare då man med stöd av anslutningsfördragets undantagsregel sänkte den årliga räntan för statslån som beviljats före 1.1.1996 med stöd av landsbygdsnäringslagen till fem procent för tiden 1.11.1996 – 31.12.2001.

Eftersom anslutningsfördragets övergångsperiod går ut 31.12.2001 kan den räntesänkning för försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats med stöd av lagen om gårdsbruksenheter som inleddes vid ingången av 1995 inte längre fortgå med stöd av fördraget. Om sänkningen endast avförs som sådan kommer räntorna att återgå till den nivå de hade 31.12.1994, dvs. som högst skulle de ligga på nio procent.

Under övergångsperioden har emellertid den allmänna räntenivån sjunkit avsevärt. Medan den årliga medelräntan för nya lån som beviljats jordbruket på sedvanliga villkor var 9,57 procent 1.1.1995 var den endast 6,25 procent i september 2001. Den allmänna räntenivån har fortsatt att sjunka efter detta.

Även om rätten till den extra räntesänkning som varit möjlig under övergångsperioden upphör är det dock möjligt att höja räntorna i fråga endast till en nivå som motsvarar en ränta som inte längre innehåller något som helst stöd. Enligt kommissionens brev om referensräntan skall den ränta som uppbars jämföras med EG:s referensränta när man bedömer om ett lån, som beviljats av offentliga medel, innehåller något stöd. EG:s referensränta har varit 6,33 procent från 1.1.2001. Referensräntan förväntas sjunka.

Enligt 69 § 2 mom. lagen om finansiering av landsbygdsnäringslagar (329/1999) tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft och avtalsvillkor enligt dem på verkställigheten av landsbygdsnäringslagen, lagen om strukturpolitiska åtgärder inom jord- och

skogsbruket samt annan tidigare lagstiftning samt på statens, en kommuns och ett kreditinstituts fordran som har uppkommit med stöd av nämnda lagstiftning. Med anledning av det som anförts ovan föreslås att till lagen om finansiering av landsbygdsnäringar fogas en ny 69 a § enligt vilken den ränta som uppbärs för statens försäljningsprisfordringar som uppkommit och lån som beviljats med stöd av lagen om gårdsbruksenheter och för vilkas del räntan sänktes till fyra procent från 1.1.1995 fr.o.m. 1.1.2001 uppbärs en lika stor årlig ränta som 31.12.1994, dock högst 5,5 procent årligen. Räntan skall likväl inte höjas om fordringens ränta har sänkts i en företagsanering, en skuldsanering för privatpersoner eller en frivillig skuldsanering enligt landsbygdsnäringenslagen eller sanering enligt sanering enligt 6 eller 11 kap. lagen om finansiering av renhushållning och naturnäringar. I det fall att saneringen är tidsbegränsad skall räntan efter att tidsfristen gått ut återgå till den storlek som den skall ha med beaktande av höjningen enligt den föreslagna lagen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Statens försäljningsprisfordringar var i slutet av år 2000 ca 3 300 st. och deras kapital är totalt 255 miljoner mark. Statslån återstod ca 25 000 st. och deras kapital är totalt ca 1 740 miljoner mark. Antalet motsvarande räntestödslån var ca 19 000 st. och deras kapital är totalt ca 910 miljoner mark.

Således är antalet fordringar och lån med oförändrad ränta sammanlagt 27 800 och deras kapital är totalt 1 605 miljoner mark. Den föreslagna höjningen gäller sammanlagt 19 500 st. lån vilkas totala kapital är 1 300 miljoner mark. Av dessa är dock 6 800 st. lån med ett totalt kapital om 400 miljoner mark sådana att räntan förblir lägre än den var 31.12.1994.

Höjningen beräknas medföra att statens ränteintäkter ökar med ca 8 miljoner mark år 2002. I och med att lånen avkortas minskar inkomstökningen under de följande åren. Statens utgifter för räntestödslånen beräknas minska med ca 2 miljoner mark år 2002

p.g.a. ändringen. Eftersom lånebeståndet i fråga om räntestödslån samtidigt ersätts med lån enligt lagen om finansiering av landsbygdsnäringar förväntas sänkningen endast fördröja tillväxten av räntestödsutgifterna.

Det återstående beloppet av en försäljningsprisfordran som uppkommit med stöd av lagen om gårdsbruksenheter är i medeltal ca 77 900 mark och det återstående beloppet av ett lån beviljat på samma grunder är i medeltal ca 67 000 mark. En höjning av den årliga räntan med en och en halv procentenhet betyder för fordringarnas del ca 1 170 mark år 2002 och för lånens del ca 1 000 mark. Eftersom det likväl är fråga om en utgift som är avdragbar i beskattningen beräknas kostnadernas nettoeffekt för en odlare inte bli högre än 400—500 mark per år.

3.2. Övriga verkningar

Den föreslagna ändringen beräknas inte medföra några konsekvenser för utkomstmöjligheterna för andra befolkningsgrupper än odlarna. Propositionen har inga miljökonsekvenser.

De föreslagna ändringarna skall för statens försäljningsprisfordringars vidkommande genomföras av informationstjänstcentralen vid jord- skogsbruksministeriet. Höjningen av lånens räntor genomförs av kreditinstituten. Avsikten är att ändringen genomförs med befintlig personal.

4. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet.

5. Ikraftträdande

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

6. Lagstiftningsordning

I de köpebrev mellan staten och odlaren med vilka staten har sålt mark har odlaren fört sig att betala ränta på den del av köpeskillingen som kvarstår som en skuld. Enligt köpebrevens bestäms räntan enligt de i lagen om gårdsbruksenheter ingående bestämmel-

ser om ränta som skall betalas på en fordran som var gällande vid tidpunkten för försäljningen. På motsvarande sätt har odlarna i de skuldebrev mellan kreditinstituten och odlaren, med vilka lånen har beviljats, fört sig att betala ränta på lån som beviljats enligt lagen om gårdsbruksenheter. Kreditinstitutens rätt att med stöd av lagen om ändring av landsbygdsnäringslagen (1092/1993) höja räntan på befintliga lån som beviljats med stöd av lagen om gårdsbruksenheter har utretts i högsta domstolens prejudikat 22.6.1994. Enligt högsta domstolens avgörande hade gäldenären enligt anteckningarna på skuldebrevet, som rubricerats skuldebrev för gårdsbrukslån, fått två "statslån enligt lagen om gårdsbruksenheter" och ett "räntestödslån enligt lagen om gårdsbruksenheter" av banken. Eftersom 69 § lagen om gårdsbruksenheter gjorde det möjligt att höja räntan genom lag hade banken rätt att debitera låneräntorna höjda enligt 59 a § landsbygdsnäringslagen,

även om skuldebrevet inte innehöll ett uttryckligt villkor om räntehöjning.

I motsats till den tidigare räntehöjningen har den nu föreslagna ändringen inte sitt ursprung i den allmänna räntenivåns utveckling. Genom lagförslaget höjs räntan emellertid inte till en högre nivå än gäldenären ursprungligen har bundit sig till köpebrevet eller skuldebrevet, eller den gäldenären är skyldig att betala med stöd av nämnda lag om ändring av landsbygdsnäringslag 1092/1994 och lag 25/1994. Eftersom avsikten med propositionen är att begränsa varaktigheten av den extra förmån som beviljats under lånetiden så, att den motsvarar övergångstiden i anslutningsfördraget, torde man finna att den föreslagna lagen kan stiftas i den ordning som föreskrivs i 72 § grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringslagar

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 12 mars 1999 om finansiering av landsbygdsnäringslagar (329/1999) en ny 69 a § som följer:

69 a §

*Ränta på fordringar och lån enligt lagen om
gårdsbruksenheter*

Utan hinder av 69 § 2 mom. och med avvikelse från 59 a § 4 mom. landsbygdsnäringslagen höjs den årliga räntan på statens försäljningsprisfordringar som uppkommit med stöd av lagen om gårdsbruksenheter och på lån som beviljats med stöd av nämnda lag från den 1 januari 2002 till den nivå de hade den 31 december 1994, dock högst 5,5 procent.

Räntan höjs dock inte om

1) räntan för fordran eller lånet var högst fyra procent den 31 december 1994,

2) det är fråga om ett bostadsrättestödslån, ett bostadslån eller ett bostadstilläggslån eller ett lån för förbättrande av boendemiljön,

3) det är fråga om en fordran eller ett lån vars årliga ränta vid sanering enligt lagen om företagssanering (47/1993) eller lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) eller vid frivillig skuldsanering enligt landsbygdsnäringslagen eller vid sanering enligt 6 eller 11 kap. lagen om finansiering av renhushållning och naturnäringslagar har sänkts så att den understiger fem procent.

I det fall att den sanering som avses i 2 mom. 3 punkten är i kraft en viss tid, skall den årliga ränta som sänkts vid saneringen efter tidsfristens utgång stiga till den storlek som den hade den 1 januari 2002 höjd enligt denna lag eller, om höjningen inte gäller den, till den storlek som den utan saneringen hade haft den 31 december 1994.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 16 november 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Kalevi Hemilä*